

МИНИСТАРСТВО ПРОСВЕТЕ, НАУКЕ И ТЕХНОЛОШКОГ РАЗВОЈА РЕПУБЛИКЕ СРБИЈЕ
СРПСКО БИОЛОШКО ДРУШТВО, БЕОГРАД
ТЕСТ ИЗ БИОЛОГИЈЕ ЗА IV РАЗРЕД СРЕДЊЕ ШКОЛЕ
Републичко такмичење, 14.05.2017. године

Шифра: _____

I Заокружи број испред тачног одговора

1. Жена О крвне групе добила је дете А крвне групе. Отац детета може бити:
  - 1) само АВ крвне групе
  - 2) само исте крвне групе као и дете
  - 3) АВ или А крвне групе
  - 4) А или О крвне групе
  - 5) А или В крвне групе

2. Код сисара примитивна трака настаје:
  - 1) примарном индукцијом
  - 2) секундарном индукцијом
  - 3) терцијарном индукцијом
  - 4) тачни су одговори под 2) и 3)
  - 5) ниједан одговор није тачан

3. При спаривању азотних база у дволанчаној завојници ДНК, гуанин и цитозин из наспрамних полинуклеотидних ланаца се повезују:
  - 1) троструком везом
  - 2) водоничним везама
  - 3) двоструком везом
  - 4) тачни су одговори под 1) и 2)
  - 5) тачни су одговори под 2) и 3)

4. Структура биоценозе представља:
  - 1) распоред чланова заједнице у простору
  - 2) део простора, део ресурса и функције које јединке сваке популације остварују у животној заједници
  - 3) бројчани однос јединки које се налазе на различитим ступњевима развића
  - 4) изглед животне заједнице у различитим годишњим добима
  - 5) сезонске промене животне заједнице

5. Заокружи тачан исказ.
  - 1) Женско потомство особе са Тарнеровим синдромом сигурно ће имати исти поремећај.
  - 2) Хантингтонову болест узрокује замена азотне базе у кодирајућем делу гена.
  - 3) Албинизам је наследно обољење које се испољава у хетерозиготном стању.
  - 4) Полна ћелија човека има 22 аутозома и један пар полних хромозома.
  - 5) На основу учесталости рекомбинација међу генима могуће је одредити распоред и релативан положај гена на хромозому.

6. Неопходни услови за настанак органских молекула (амино-киселина, нуклеотида, шећера) током прве фазе хемијске еволуције су:
  - 1) основне градивне компоненте (неоргански молекули) + извор енергије + кисеоник
  - 2) основне градивне компоненте (неоргански молекули) + извор енергије + без кисеоника
  - 3) ДНК + извор енергије + кисеоник
  - 4) РНК + извор енергије + без кисеоника
  - 5) протеини + извор енергије + кисеоник

7. На половини менструалног циклуса жене из јајника се избацује:

- 1) примарна ооцита заустављена у мејози I
- 2) примарна ооцита заустављена у мејози II
- 3) секундарна ооцита заустављена у мејози I
- 4) секундарна ооцита заустављена у мејози II
- 5) секундарна ооцита која је завршили мејозу II

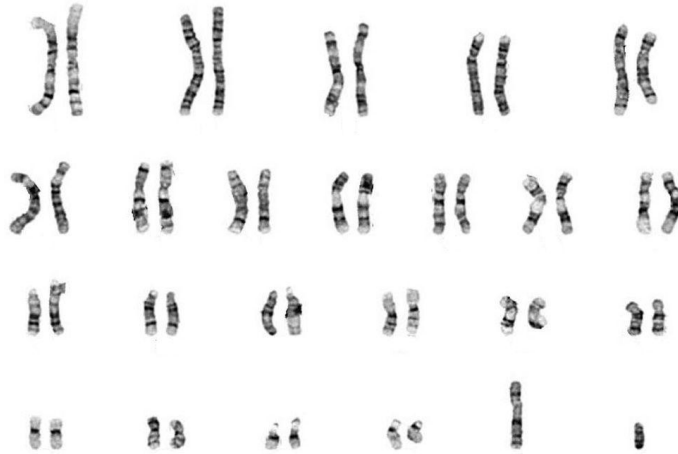
II Заокружи слово Т ако је исказ тачан или Н ако је нетачан

8. Грегор Мендел је дефинисао појам гена.	Т	Н
9. Сличности у изгледу млечике и кактуса последица су симпатричке специјације.	Т	Н
10. Код птица у процесу полиспремије већи број сперматозоида оплоди јајну ћелију.	Т	Н
11. Природна селекција смањује учесталост форми које имају већу адаптивну вредност.	Т	Н
12. Разлике између узрасних ступњева током онтогеније су одраз варијабилности унутар врсте.	Т	Н
13. Скуп свих врста прилагођених конкретним условима станишта представља квалитативан састав биоценозе.	Т	Н
14. Укупна количина органске материје коју у екосистему формирају зелене биљке представља бруто примарну продукцију.	Т	Н
15. Коакције су дејства абиогених фактора на жива бића.	Т	Н
16. Густина популације означава укупан број јединки које у одређеном тренутку живе у једној популацији.	Т	Н
17. Детритоједи током своје исхране разлажу органску материју у неорганску.	Т	Н

III Одговори на захтеве.

18. На слици је приказан кариограм мушкарца.

А) Заокружи пет парова хромозома на којима се налазе гени организатори једарцета.

Кариограм мушкарца

Б) Заокружи тачан одговор.

Гени који се налазе у секундарним сужењима хромозома припадају:

- 1) узастопно поновљеним генима
- 2) низовима нуклеотида који су заступљени у једној копији
- 3) сателитној ДНК
- 4) покретним генетичким елементима
- 5) тачни су одговори под 1) и 3)

19. Словима од А до Ж су наведени одређени појмови. У поље поред сваке тврдње упиши слово одговарајућег појма. Један појам одговара једној тврдњи.

А) адаптација	Б) репродуктивни потенцијал	В) хомологија
Г) адаптивна вредност	Д) природна селекција	Ђ) проток гена
Е) генетички дрифт	Ж) аналогија	

Тврдње:	Појам означен словом:
1. Мера којом појединачне јединке доприносе генском фонду следеће генерације а одређена бројем својих потомака.	
2. Способност врсте да произведу више потомака него што може да преживи и достигне полну зрелост.	
3. Наследна особина која својим носиоцима обезбеђује већи број потомака од оних јединки које те особине немају.	
4. Механизам који мења учесталост наследних форми у зависности од њихове адаптивне вредности.	

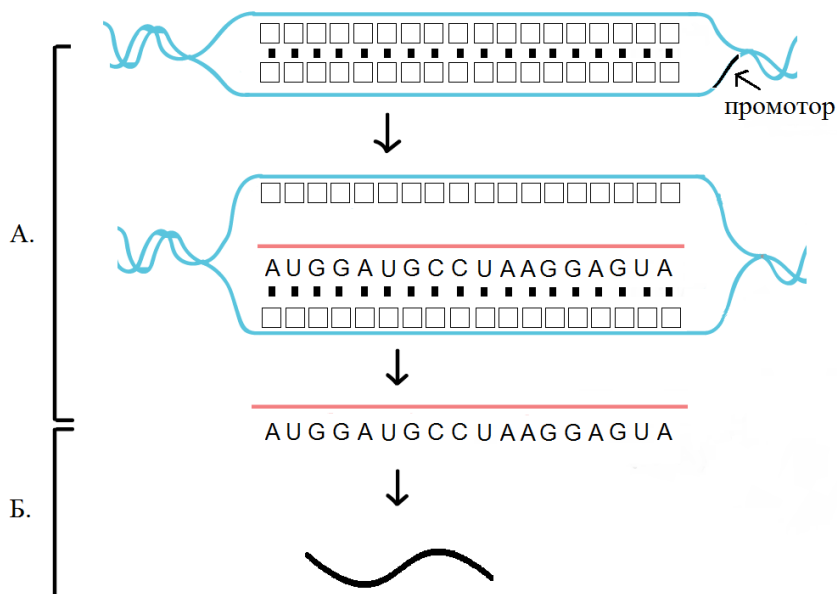
20. У празна поља у табели упиши називе појмова на основу њихових објашњења.

Објашњење појма:	Назив појма:
1. Отвор који омогућава комуникацију гастроцела са спољашњом средином.	
2. Шупљина гастреле.	
3. Шупљина у унутрашњости бластеле.	
4. Вишеслојни бластодерм на анималном полу ембриона птица.	
5. Спољашњи слој ћелија бластоциста.	

21. На слици су приказане различите врсте које припадају истом роду. У поље испод слике упиши назив еколошког правила којим се врсте прилагођавају температури станишта.

ПУСТИЊСКИ ЗЕЦ   ЕВРОАЗИЈСКИ ЗЕЦ   ПОЛАРНИ ЗЕЦ
Назив еколошког правила: _____

22. На схеми је приказан проток генетичке информације кроз бактеријску ћелију.

I. На схеми је под А приказан процес _____, а под Б процес _____.

II. На основу приказане схеме, у сива поља означите на одговарајући начин крајеве зреле иРНК:

	A	U	G	G	A	U	G	C	C	U	A	A	G	G	A	G	U	A	
--	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	--

III. На основу приказане схеме, у сива поља испишите нуклеотидну секвенцу ланца матрице у 5'-3' правцу:

5'-																				-3'
-----	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	-----

IV. На основу приказане схеме, у сива поља испишите нуклеотидну секвенцу нематричног (кодирајућег) ланца у 5'-3' правцу:

5'-																				-3'
-----	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	-----

V. На основу одговарајућег оквира читања датог молекула зреле иРНК израчунајте колико би аминокиселина улазило у састав преведеног пептидног продукта: _____ (на линију упиши број).

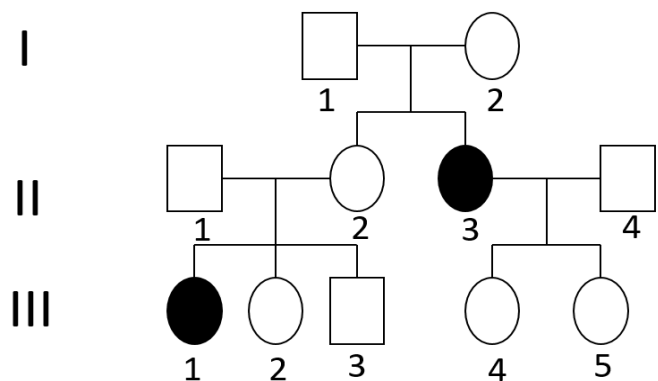
23. На сликама су приказана заштићена подручја на територији Србије. У поље испод слике упиши назив врсте заштићеног подручја (нпр. споменик природе...).

Авала	Царска бара	Ресавска пећина	Палић

ВЕЖБА ИЗ БИОЛОГИЈЕ ЗА IV РАЗРЕД СРЕДЊЕ ШКОЛЕ
Републичко такмичење, 14.05.2017. године

Шифра: _____

1. Анализом родословног стабла праћено је наслеђивање фенилкетонурије кроз три генерације.

Заокружи тачне одговоре.

I. Фенилкетонурија се наслеђује:

- а) аутозомно-доминантно
- б) аутозомно-рецесивно
- в) X-везано рецесивно
- г) X-везано доминантно
- д) ниједан одговор није тачан

II. Које особе у приказаном родослову (означене римским и арапским бројем) имају сигурно хетерозиготни генотип?

- а) I-1   б) I-2
- в) II-1   г) II-2   д) II-3   љ) II-4
- е) III-1   ж) III-2   з) III-3   и) III-4   ј) III-5

2. У популацији од 1500 људи и која је у равнотежи, 356 особа има М крвну групу, 670 особа има MN крвну групу и 474 особе имају N крвну групу. Колика је учесталост алела и генотипова у тој популацији? *Резултат изразити у облику децималног броја, заокруживањем на две децимале (нпр. 0,66).*

- а) Учесталост М алела: _____
- б) Учесталост N алела: _____
- в) Учесталост генотипа MM: _____
- г) Учесталост генотипа MN: _____
- д) Учесталост генотипа NN: _____

3. Гени А и В се налазе на аутозомима. Алел **A** је одговоран за црвену боју цвета, а алел **a** за белу. Алел **B** је одговоран за овалан облик листа, а алел **b** за срцолик. Алели **A** и **a** су парцијално (непотпуно) доминантни, док је алел **B** потпуно доминантан над алелом **b**. У укрштању биљака генотипова **AaBb x AaBb**, одредити учесталост датих фенотипова у следећој генерацији. *Резултат изразити у облику разломка (нпр. 1/8).*

- а) Црвени цвет, овалан лист: _____
- б) Ружичаст цвет, овалан лист: _____
- в) Бели цвет, овалан лист: _____
- г) Црвени цвет, срцолик лист: _____
- д) Ружичаст цвет, срцолик лист: _____
- ђ) Бели цвет, срцолик лист: _____

4. У популацији која је у равнотежи и броји 2000 људи број доминантних хомозигота је 720, док је број хетерозиготних генотипова 960. Израчунати укупан број рецесивних алела у тој популацији.

Укупан број рецесивних алела у тој популацији је _____ (на линију упиши број)

**Кључ (решење) теста за републичко такмичење из биологије 14.05.2017. године
IV РАЗРЕД СРЕДЊИХ ШКОЛА**

Бр.	Тачан одговор	Број бодова	Укупно бодова								
1.	3) АВ или А крвне групе	2	14								
2.	5) ниједан одговор није тачан	2									
3.	2) водоничним везама	2									
4.	1) распоред чланова заједнице у простору	2									
5.	5) На основу учесталости рекомбинација међу генима могуће је одредити распоред и релативан положај гена на хромозому.	2									
6.	2) основне градивне компоненте (неоргански молекули) + извор енергије + без кисеоника	2									
7.	4) секундарна ооцита заустављена у мејози II	2									
8.	Н	1	10								
9.	Н	1									
10.	Н	1									
11.	Н	1									
12.	Т	1									
13.	Т	1									
14.	Т	1									
15.	Н	1									
16.	Н	1									
17.	Т или Н (прихватају се оба одговора)	1									
18.	<p>А)</p> <p>Сваки тачно заокружен пар хромозома вреди 2 поена.</p> <p>Б) 1) узастопно поновљеним генима</p>	5×2 $+$ 2	12								
19.	<table border="1" style="margin-left: 20px;"> <tr> <td>1.</td> <td>Г</td> </tr> <tr> <td>2.</td> <td>Б</td> </tr> <tr> <td>3.</td> <td>А</td> </tr> <tr> <td>4.</td> <td>Д</td> </tr> </table>	1.	Г	2.	Б	3.	А	4.	Д	4×2	8
1.	Г										
2.	Б										
3.	А										
4.	Д										

20.	<table border="1"> <tr><td>1.</td><td>БЛАСТОПОР/БЛАСТОПОРУС</td></tr> <tr><td>2.</td><td>ГАСТРОЦЕЛ</td></tr> <tr><td>3.</td><td>БЛАСТОЦЕЛ</td></tr> <tr><td>4.</td><td>БЛАСТОДИСК</td></tr> <tr><td>5.</td><td>ТРОФОБЛАСТ/БЛАСТОДЕРМ</td></tr> </table>	1.	БЛАСТОПОР/БЛАСТОПОРУС	2.	ГАСТРОЦЕЛ	3.	БЛАСТОЦЕЛ	4.	БЛАСТОДИСК	5.	ТРОФОБЛАСТ/БЛАСТОДЕРМ	5 x 2	10																																																		
1.	БЛАСТОПОР/БЛАСТОПОРУС																																																														
2.	ГАСТРОЦЕЛ																																																														
3.	БЛАСТОЦЕЛ																																																														
4.	БЛАСТОДИСК																																																														
5.	ТРОФОБЛАСТ/БЛАСТОДЕРМ																																																														
21.	Назив еколошког правила: АЛЕНОВО ПРАВИЛО.	2	2																																																												
22.	<p>I На схеми је под А приказан процес <u>ТРАНСКРИПЦИЈЕ/ПРЕПИСИВАЊА/СИНТЕЗЕ РНК</u>, а под Б процес <u>ТРАНСЛАЦИЈЕ/ПРЕВОЂЕЊА/СИНТЕЗЕ ПРОТЕИНА</u>.</p> <p>II Вреднује се само потпуно тачан одговор са 3 поена. <table border="1"> <tr><td>3'</td><td>A</td><td>U</td><td>G</td><td>G</td><td>A</td><td>U</td><td>G</td><td>C</td><td>C</td><td>U</td><td>A</td><td>A</td><td>G</td><td>G</td><td>A</td><td>G</td><td>U</td><td>A</td><td>5'</td></tr> </table></p> <p>III Вреднује се само потпуно тачан одговор са 3 поена. <table border="1"> <tr><td>5'</td><td>T</td><td>A</td><td>C</td><td>C</td><td>T</td><td>A</td><td>C</td><td>G</td><td>G</td><td>A</td><td>T</td><td>T</td><td>C</td><td>C</td><td>T</td><td>C</td><td>A</td><td>T</td><td>3'</td></tr> </table></p> <p>IV Вреднује се само потпуно тачан одговор са 3 поена. <table border="1"> <tr><td>5'</td><td>A</td><td>T</td><td>G</td><td>A</td><td>G</td><td>G</td><td>A</td><td>A</td><td>T</td><td>C</td><td>C</td><td>G</td><td>T</td><td>A</td><td>G</td><td>G</td><td>T</td><td>A</td><td>3'</td></tr> </table></p> <p>V <u>4</u></p>	3'	A	U	G	G	A	U	G	C	C	U	A	A	G	G	A	G	U	A	5'	5'	T	A	C	C	T	A	C	G	G	A	T	T	C	C	T	C	A	T	3'	5'	A	T	G	A	G	G	A	A	T	C	C	G	T	A	G	G	T	A	3'	2 x 2 + 3 + 3 + 3 + 3	16
3'	A	U	G	G	A	U	G	C	C	U	A	A	G	G	A	G	U	A	5'																																												
5'	T	A	C	C	T	A	C	G	G	A	T	T	C	C	T	C	A	T	3'																																												
5'	A	T	G	A	G	G	A	A	T	C	C	G	T	A	G	G	T	A	3'																																												
23.	<table border="1"> <tr> <td><i>Авала</i></td> <td><i>Царска бара</i></td> <td><i>Ресавска пећина</i></td> <td><i>Палић</i></td> </tr> <tr> <td>ПРЕДЕО ИЗУЗЕТНИХ ОДЛИКА</td> <td>СПЕЦИЈАЛНИ РЕЗЕРВАТ ПРИРОДЕ</td> <td>СПОМЕНИК ПРИРОДЕ</td> <td>ПАРК ПРИРОДЕ</td> </tr> </table>	<i>Авала</i>	<i>Царска бара</i>	<i>Ресавска пећина</i>	<i>Палић</i>	ПРЕДЕО ИЗУЗЕТНИХ ОДЛИКА	СПЕЦИЈАЛНИ РЕЗЕРВАТ ПРИРОДЕ	СПОМЕНИК ПРИРОДЕ	ПАРК ПРИРОДЕ	4 x 2	8																																																				
<i>Авала</i>	<i>Царска бара</i>	<i>Ресавска пећина</i>	<i>Палић</i>																																																												
ПРЕДЕО ИЗУЗЕТНИХ ОДЛИКА	СПЕЦИЈАЛНИ РЕЗЕРВАТ ПРИРОДЕ	СПОМЕНИК ПРИРОДЕ	ПАРК ПРИРОДЕ																																																												
Укупно бодова:			80																																																												

**Кључ (решења) вежбе за републичко такмичење из биологије 14.05.2017. године
IV РАЗРЕД СРЕДЊИХ ШКОЛА**

Бр.	Тачан одговор	Број бодова	Укупно бодова
1.	<p>I б) аутозомно-рецесивно <i>(само потпуно тачан одговор вреди 2 поена)</i></p> <p>II а) I-1 б) I-2 в) II-1 г) II-2 <i>(само потпуно тачан одговор вреди 2 поена)</i> и) III-4 ј) III-5</p>	2 x 2	20
2.	<p>а) Учесталост М алела: <u>0,46 (46,07%)</u></p> <p>б) Учесталост N алела: <u>0,54 (53,93%)</u></p> <p>в) Учесталост генотипа MM: <u>0,24 (23,73%)</u></p> <p>г) Учесталост генотипа MN: <u>0,45 (44,67%)</u></p> <p>д) Учесталост генотипа NN: <u>0,32 (31,60%)</u></p>	5 x 1	
3.	<p>а) Црвени цвет, овалан лист: <u>3/16</u></p> <p>б) Ружичаст цвет, овалан лист: <u>6/16</u> или <u>3/8</u></p> <p>в) Бели цвет, овалан лист: <u>3/16</u></p> <p>г) Црвени цвет, срцолик лист: <u>1/16</u></p> <p>д) Ружичаст цвет, срцолик лист: <u>2/16</u> или <u>1/8</u></p> <p>ђ) Бели цвет, срцолик лист: <u>1/16</u></p>	6 x 1	
4.	<u>1600</u>	5	